

YENİDEN YAPILANDIRMA İŞLEMLERİNDE ARA BİLANÇO DÜZENLEME YÜKÜMLÜLÜĞÜNE İLİŞKİN BAZI TESPİT VE ÖNERİLER

Prof. Dr. Ferna İPEKEL KAYALI¹

Öz

Yeniden yapılandırma işlemleri bir bilanço temelinde gerçekleşir. Bu bilanço kural olarak yıllık bilançodur. Ancak kanun koyucu bazı hallerde yeniden yapılandırmaya katılan şirketler bakımından bir ara bilanço düzenleme zorunluluğu getirmiştir. Bu haller yıllık bilanço günü ile yeniden yapılandırma sözleşmesinin imzalandığı tarih arasında altı aydan fazla bir sürenin geçmiş olması ve son bilançonun çıkarılmasından sonra, yeniden yapılandırmaya katılan şirketlerin malvarlıklarında önemli değişikliklerin meydana gelmesidir. Söz konusu ara bilanço kural olarak yıllık bilanço ilkelerine tâbi olmakla birlikte, kanun koyucu bazı kolaylıklar öngörmüştür. Yeniden yapılandırma işlemlerine ilişkin ara bilanço düzenlemesi, Türk Ticaret Kanunu'nda düzenlenen bir diğer ara bilanço türü olan borca batıklık bilançosu düzenlemesinden farklılıklar sergilemekte, aynı zamanda uygulamada ortaya çıkabilecek bazı boşluklar barındırmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Yeniden yapılandırma işlemi, birleşme, bölünme, tür değiştirme, ara bilanço

SOME FINDINGS AND SUGGESTIONS ON THE OBLIGATION TO DRAW UP AN INTERIM BALANCE SHEET IN THE CONTEXT OF CORPORATE RESTRUCTURINGS

Abstract

Corporate restructurings are conducted on the basis of a balance sheet. As a rule, this balance sheet is the annual balance sheet. However, in certain instances, the law requires companies that are party to a corporate restructuring to draw up an interim balance sheet. These are; where more than six months have elapsed between the balance sheet date and the conclusion of the agreement and where important changes have occurred on the companies' assets after the drawing up of the last balance sheet. The said interim balance sheet is subject to the principles

¹ İstanbul Medeniyet Üniversitesi Hukuk Fakültesi Ticaret Hukuku Anabilim Dalı Öğretim Üyesi, ORCID: 0000-0002-1736-1027 ferna.kayali@medeniyet.edu.tr.

Yayın Kuruluna Ulaştığı Tarih: 05.01.2021

Yayınlanmasının Uygun Görüldüğü Tarih: 26.01.2021

Bu makaleye atıf için; İPEKEL KAYALI, Ferna, “Yeniden Yapılandırma İşlemlerinde Ara Bilanço Düzenleme Yükümlülüğüne İlişkin Bazı Tespit ve Öneriler”, **İMHPD**, C. VI, S. 10, 2021, s. 77-98.

governing the annual balance sheet, though the law provides a couple of exceptions. This interim balance sheet distinguishes itself in several respects from the over-indebtedness balance sheet, which is another type of interim balance sheet regulated by the Turkish Commercial Code. Moreover, this interim balance sheet contains a number of lacunae which may arise in practice.

Keywords: Corporate restructuring, merger, division, change of type, interim balance sheet

I. Genel Olarak

Bir şirketin belli bir tarihteki mali durumu kural olarak bilançodan tespit edilir². Bilanço, bir işletmenin varlık ve borçlarının tutarlarının ilişkisini gösteren finansal tablodur (TTK m. 68/1). Bilanço, düzenlendiği kanun, düzenlenme amacı, düzenlendiği zaman gibi farklı açılardan tasnife tâbi tutulmaktadır. Bu bağlamda düzenlendikleri kanuna göre, ticari bilanço ve vergi bilançosu (ya da mali bilanço) ayrımı bulunmaktadır³. Bu iki bilanço farklı değerlendirme ilkelerine tâbidir. Öte yandan bilançoların, düzenlenmelerindeki amaca göre kuruluş bilançosu⁴, birleşme bilançosu⁵, tasfiye bilançosu⁶, borca batıklık bilançosu⁷, iflas

² KAYAR, İsmail, **Anonim Ortaklıkta Mali Durumun Bozulması ve Alınacak Tedbirler**, Mimoza Yayıncılık, Konya 1997, s. 6. Aynı yazar, “mali durum” kavramını “bir gerçek veya tüzel kişiye ait malvarlığının para, mal, alacak ve diğer ekonomik değeri olan haklardan oluşan aktif tarafla, borç ve yükümlülüklerden oluşan pasif tarafının belirli bir tarih itibarıyla karşılıklı durumu” şeklinde tanımlamaktadır; KAYAR, **Mali Durum**, s. 7).

³ Ticari bilanço ve mali bilanço arasındaki farklar için bkz. TEKİNALP, Ünal, **Anonim Ortaklığın Bilançosu ve Yedek Akçeleri**, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, İstanbul 1979, s. 61 vd.; AKSU ÖZKAN, Raziye, **Finansal Tabloların Tutulması ve Hukuki Sonuçları**, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2019, s. 167 vd.; SÜMER, Haluk, “Ticari Bilanço ve Borca Batıklık Bilançosu”, **İstanbul Barosu Dergisi**, C. 87, S. 2, 2013, s. 39 vd.

⁴ Kuruluş bilançosu, bir şirketin kuruluşunu müteakip çıkarılan bilançodur.

⁵ Birleşme bilançosu, bir birleşme işlemine taraf olan şirketlerin birleşmeye esas teşkil etmek üzere çıkardıkları bilançodur. “Birleşme bilançosu” kavramından, birleşme işlemi çerçevesinde devrolunan şirketten devralan şirkete geçecek olan tüm aktif ve pasif varlıkların belirlenmesi anlaşılmalıdır. Birleşme bilançosu özellikle devralan şirkete intikal edecek olan aktif fazlasını (ya da yerine göre net borcu) göstermektedir; ALBRECHT, Andreas C., in: Frank Vischer et al. (Hrsg.), **Zürcher Kommentar zum Fusionsgesetz**, 2. Aufl., Zürich 2012, Art. 11 N 5, 7. Aynı husus diğer yeniden yapılandırma işlemleri bakımından da söz konusudur.

⁶ Tasfiye bilançosu, şirketin tasfiye başlangıcındaki malvarlığının olası satış fiyatlarına göre değerinin tespit edilmesi amacıyla çıkarılan bir bilançodur. Bu bilanço, olası satış değerleri esasına göre çıkarılan bir malvarlığını tespit bilânçosudur (TTK m. 540 gerekçesi). Bu bilanço türü hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. KERVANKIRAN, Emrullah, **Anonim Şirketlerin Tasfiyesi**, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2015, s. 196 vd.; KARAMAN COŞGUN, Özlem, **Anonim Şirketin Tasfiyesi**, Adalet Yayınevi, Ankara 2015, s. 164 vd.

⁷ Borca batıklık bilançosu, TTK m. 376 gereği borca batıklığın tespiti amacıyla düzenlenen bilançodur. Bu bilanço türü hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. KAYAR, **Mali Durum**, s. 177 vd.; TÜRK, Ahmet, **Anonim Ortaklıkta Sermaye Kaybı ve Borca Batıklığın Hukuki Sonuçları**, Nobel Yayıncılık, Ankara 1999, s. 244 vd.; ATALAY, Oğuz, **Borca Batıklık ve İflasın Ertelenmesi**, Güncel Yayınevi, İzmir 2006, s. 27 vd.; ÖZTEK, Selçuk, **İflasın Ertelenmesi**, Arıkan Yayınları, Ankara 2007, s. 42 vd.; KAYAR, İsmail, “Yeni TTK’ya Göre Anonim Şirkette Sermaye Kaybı Ve Borca Batıklığın Tespiti ve Sonuçları”, **Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk**

bilançosu⁸ ayrımı da yapılmaktadır. Keza bilançolar, düzenlendikleri zamana göre de yıllık bilanço (dönem sonu bilançosu)⁹ ve ara bilanço¹⁰ şeklinde bir ayrıma tâbi tutulmaktadır. Bu çalışmada yeniden yapılandırma sürecinde kullanılacak olan bilançonun tâbi olduğu esaslar ve yine bu süreçte çıkarılması gündeme gelebilen ara bilançonun kanunda öngörülen diğer ara bilanço türleri ile karşılaştırması incelenmiştir.

Yeniden yapılandırma işlemleri bir bilanço temelinde gerçekleşir¹¹. Kural olarak yeniden yapılandırma işlemleri son yıllık bilançoya göre gerçekleşir¹². Bu husus, özellikle son yıllık bilançonun da ortakların incelemesine sunulmasını öngören TTK m. 149 (veya m. 171 ya da m. 188) hükmünden anlaşılabilir. Gerçekten de TTK'nın 149. maddesinin 1. fıkrasının (d) bendi uyarınca, birleşmeye katılan şirketlerden her biri, merkezleriyle şubelerinde, genel kurul kararından önceki otuz gün içinde, son üç yılın yılsonu finansal tablolarıyla yıllık faaliyet raporlarını, gereğinde ara bilançolarını, ortakların, intifa senedi sahipleriyle şirket tarafından ihraç edilmiş bulunan menkul kıymet hamillerinin, menfaati bulunan kişilerin ve diğer ilgililerin incelemesine sunmakla yükümlü tutulmuştur¹³. Görüldüğü üzere kanun koyucu birleşme bilançosundan bahsetmemekte, ancak (son yıllık bilanço dâhil) son üç yılın yıllık bilançosu ile yıllık faaliyet raporlarının incelemeye sunulmasını istemekle yetinmektedir¹⁴. Aynı husus diğer yeniden yapılandırma

Araştırmaları Dergisi, C. 18, S. 2, 2012, s. 647 vd.; ÖKTEM, Seda, “İflasın Ertilenmesinde Borca Batıklık Bilançosu”, **İstanbul Barosu Dergisi**, C. 80, S. 6, 2006, s. 2482 vd.; YILMAZ, Berna Burcu, “İflasın Tespiti ve Ertilenmesi Yönünden Borca Batıklık Bilançosu ve İyileştirme Projesi Üzerine Bir İnceleme”, (Yayımlanmamış Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi SBE), 2009, s. 124 vd.; SÜMER, s. 41 vd.; GÖKGÖZ, Ahmet, “İflasın Ertilenmesi ve Borca Batıklık Bilançosunun Çıkarılması”, **Journal of Accounting, Finance and Auditing Studies**, 3/3 (2017) s. 120 vd.

⁸ İflas bilançosu, bir şirketin iflas nedeniyle sona ermesi halinde düzenlenen bilançodur. İflas bilançosu da malvarlığını tespit bilançosudur. Bu bilanço türü hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. ATALAY, s. 29.

⁹ Yıllık bilanço (dönem sonu bilançosu), son bir yıl içindeki faaliyetinin sonucunu yani kar ve zararı gösteren bir bilanço türüdür. Yıllık bilanço bir sonuç açıklama bilançosudur. TTK md. 68/1 uyarınca tacir, her faaliyet döneminin sonunda, varlık ve borçlarının tutarlarının ilişkisini gösteren finansal tabloyu (yıllık bilanço) çıkarmak zorundadır. Yıllık bilanço hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. TEKİNALP, **Bilanço**, s. 67 vd.; ATALAY, s. 28, 29.

¹⁰ Ara bilanço, hesap dönemi sona ermeden çıkarılan bilanço olup, ilgili olduğu ara dönemde şirketin mali durumunun ve faaliyet sonuçlarının değerlendirilmesini sağlamaktadır; YILMAZ, s. 48. Ayrıca bkz. KARAYALÇIN, Yaşar, **Bilanço Hukuku**, 2. Baskı, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü Yayınları, Ankara 1988, s. 42.

¹¹ VOGEL, Alexander/HEIZ, Christoph/BEHNISCH, Urs R./SIEBER, Andrea/OPEL, Andrea, **FusG Kommentar**, 3. Aufl., Zürich 2017, Art. 11 N 6.

¹² VOGEL et al., Art. 11 N 6.

¹³ Benzer bir düzenleme diğer yeniden yapılandırma modellerinde de yer almaktadır. Ancak bölünmede söz konusu belgeler genel kurulun kararından iki ay önce ve sadece ortakların incelemesine sunulmaktadır (TTK m. 171). Tür değiştirmede ise söz konusu belgeler genel kurulun kararından otuz gün önce ve fakat sadece ortakların incelemesine sunulmaktadır (TTK m. 188). Ayrıca belirtmek gerekir ki tür değiştirmede, ortaklara sunulacak belgeler arasında son üç yılın faaliyet raporları sayılmamıştır.

¹⁴ Bu bağlamda belirtmek gerekir ki tür değiştirme işlemleri bakımından kanun koyucu son üç yılın finansal tabloları ile varsa ara bilançonun ortakların incelemesine sunulmasını hüküm altına almış,

hallerinde de söz konusudur. Bir birleşme bilançosu düzenleme yükümlülüğü ara bilanço düzenleyen TTK m. 144 hükmünden (veya TTK m. 165 ya da 184) ve ayrıca Ticaret Sicili Yönetmeliği'nin¹⁵ ('TSY') 126. maddesinden¹⁶ anlaşılmaktadır.

Yeniden yapılandırma işlemlerinde bilanço birden fazla amaca hizmet etmektedir: Öncelikle değişim oranının tayinine dayanak oluşturur. Bir başka deyişle, yönetim organının değişim oranını tayin etmesine ve ortakların da bu değişim oranının uygunluğunu değerlendirmelerine olanak sağlar. Bir birleşme çerçevesinde gerçekleştirilen sermaye artırımında (veya yeni kuruluş yoluyla birleşmede) itibari değerler altında pay çıkarılmamasını temin eder. Ayrıca bir işlemin iyileştirici birleşme hükümlerinin uygulama alanına girip girmediğinin tespitine yarar. Aynı zamanda devralan şirketin alacaklılarının, borçlularının malvarlığında meydana gelen değişikliklerin kapsamını fark etmelerini sağlar. Keza bilanço, yeniden yapılandırma işlemiyle devralan şirkete intikal eden borçların alacaklılarının, yeni borçlularının ödeme gücünü değerlendirmelerine de yarar¹⁷.

Kanun koyucu, açıkça ifade etmemekle birlikte, yeniden yapılandırma bilançosunun güncel olmasını da aramaktadır¹⁸. Buna göre, yeniden yapılandırma sözleşmesinin/planının imzalandığı tarih ile bilanço günü arasında altı aydan fazla zaman geçmemiş olması ve son bilançonun çıkarılmasından sonra, yeniden yapılandırma işlemine katılan şirketlerin malvarlıklarında önemli bir değişikliğin meydana gelmemiş olması gerekmektedir. Aksi takdirde yeniden yapılandırmaya katılan şirketler bir ara bilanço çıkarmakla yükümlüdür¹⁹. Bu yükümlülüğüm yeniden yapılandırma işlemleri bakımından öngörülmüştür. Şöyle ki; birleşme işlemleri bakımından TTK'nın 144. maddesi uyarınca,

(1) Birleşme sözleşmesinin imzalandığı tarih ile bilanço günü arasında altı aydan fazla zaman geçmişse veya son bilançonun çıkarılmasından sonra, birleşmeye

buna mukabil yıllık faaliyet raporlarına değinmemiştir [TTK m. 188/1-(d)]. Oysa mehz kanunda da son üç yılın yıllık faaliyet raporlarının ortakların incelemesine sunulması aranmaktadır [FusG m. 63/1-(d)]. Kanun koyucunun bu noktada mehz kanundan neden ayrıldığına dair bir açıklama madde gerekçesinde yer almamaktadır.

¹⁵ RG 27.01.2013, S. 28541.

¹⁶ Bölünme işlemleri bakımından bkz. TSY m. 128; tür değiştirme işlemleri bakımından ise bkz. TSY m. 130.

¹⁷ GLANZMANN, Lukas, **Umstrukturierungen: Eine systematische Darstellung des schweizerischen Fusionsgesetzes**, Bern 2008, s. 123; TRIGO TRINDADE, Rita, in: **Commentaire LFus** (Ed. Henry Peter/Rita Trigo Trindade), Zürich 2005, Art. 35 N 1; BOMMER, Florian, **Fusionsgesetz - Stämpflis Handkommentar**, 2. Aufl., Bern 2015, Art. 11 N 1, 3.

¹⁸ TRIGO TRINDADE, in: *Commentaire LFus*, Art. 11 N 16.

¹⁹ Bu durum şirketler hukuku alanındaki ilkelerle de örtüşmektedir. Gerçekten de iç kaynaklardan sermaye artırımına ilişkin TTK'nın 462. maddenin 2. fıkrası uyarınca, sermayenin artırılan kısmını iç kaynaklardan karşılayan tutarın şirket bünyesinde gerçekten varolduğu onaylanmış yıllık bilançoyla doğrulanmakla beraber, bilanço tarihinin üzerinden altı aydan fazla zaman geçmişse, sermaye artırımında bulunan şirket yeni bir bilanço çıkarmakla yükümlü tutulmuştur.

katılan şirketlerin malvarlıklarında önemli değişiklikler meydana gelmişse, birleşmeye katılan şirketler bir ara bilanço çıkarmak zorundadır.

(2) Aşağıdaki hükümler saklı olmak kaydı ile, ara bilançoya yıllık bilançoya ilişkin hüküm ve ilkeler uygulanır. Ara bilanço için;

a) Fizikî envanter çıkarılması gerekli değildir;

b) Son bilançoda kabul edilen değerlemeler, sadece ticari defterdeki²⁰ hareketler ölçüsünde değiştirilir; amortismanlar, değer düzeltmeleri ve karşılıklar ile ticari defterlerden anlaşılmayan işletme için önemli değer değişiklikleri de dikkate alınır.

Aynı yükümlülük bölünme işlemi bakımından TTK'nın 165. maddesinde, tür değiştirme işlemi bakımından ise TTK'nın 184. maddesinde öngörülmüştür.

Kanun koyucunun yukarıda açıklanan hallerde yıllık bilanço ile yetinmeyip ara bilanço çıkarma zorunluluğu getirmesi, yeniden yapılandırma işleminin finansal şartlarının olabildiğince güncel verilere dayalı olarak ortaya konması endişesinden kaynaklanmaktadır²¹. Gerçekten de yukarıda sayılan hallerde yıllık bilançonun yeniden yapılandırmaya katılan şirketlerin gerçek malvarlıksal durumunu yansıtmayacağı, bu şirketlerin finansal durumu hakkında doğru bilgiye ancak ara bilanço aracılığıyla ulaşılabileceği kabul edilmektedir. Görüldüğü üzere, TTK m. 144 (veya TTK m. 165 ya da 184) hükmünde sayılan hallerden biri gerçekleşince ara bilanço, yeniden yapılandırma bilançosu görevi üstlenmektedir.

Belirtmek gerekir ki, yeniden yapılandırma işlemlerinde ara bilanço düzenlenmesine ilişkin hükümler İsviçre Birleşme Kanunu'ndan²² (*Fusionsgesetz*) iktibas edilmiş olup, benzer hükümlere gerek Birleşme Yönergesi²³ gerekse Bölünme Yönergesi'nde²⁴ rastlanmaktadır. Gerçekten de her iki Yönerge'ye göre, birleşen (veya bölünen) şirketlerin son yıllık bilançoları, o tarihten altı ayı aşkın bir süre önce sona ermiş bir hesap dönemine ait ise, birleşme sözleşmesi taslağının (veya bölünme sözleşmesi taslağının) düzenlendiği tarihten önceki üçüncü ayın ilk gününden daha erken olmaması gereken bir tarih itibarıyla bir ara bilanço hazırlanması öngörülmüştür. Öte yandan üye devletler, dilerlerse, kendi mevzuatlarında, fiziki envanter çıkarılmasının zorunlu olmadığını ve son

²⁰ *Moroğlu*, bu ibarenin "ticari defterlerdeki" şeklinde düzeltilmesi gerektiğini ileri sürmüştür; MOROĞLU, Erdoğan, **6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu: Değerlendirme ve Öneriler**, 8. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2016, s. 100.

²¹ VOGEL et al., Art. 35, N 2; GOZZI, Niccolò, **Schutz der Aktionäre bei Fusion und Spaltung gemäss Fusionsgesetz**, Zürich/St. Gallen 2009, s. 134

²² Bundesgesetz über Fusion, Spaltung, Umwandlung und Vermögensübertragung vom 3. Oktober 2003. Bundan böyle FusG olarak anılacaktır.

²³ Third Council Directive 78/855/EEC of 9 October 1978 based on Article 54 (3) (g) of the Treaty concerning mergers of public limited liability companies, ATRG No L 295, 20.10.1978 [m. 11/1-(c)].

²⁴ Sixth Council Directive 82/891/EEC of 17 December 1982 based on Article 54 (3) (g) of the Treaty, concerning the division of public limited liability companies [m. 9/1-(c)].

bilançoda kabul edilen değerlemelerin sadece ticari defterdeki hareketler ölçüsünde değiştirileceğini öngörebilirler; ancak amortismanlar, karşılıklar ile ticari defterlerden anlaşılmayan önemli değer değişikliklerinin herhalde dikkate alınması gerektiği belirtilmiştir.

Yukarıda anılan yönergeleri iç hukukuna aktarmış olan Almanya'da yürürlükte olan Alman Yeniden Yapılandırmalar Kanunu'nda (*Umwandlungsgesetz*)²⁵ da, son yıllık bilanço birleşme sözleşmesinin akdedilmesinden (veya birleşme taslağının hazırlanmasından) önceki altı ayda sona ermiş olan bir hesap dönemine ilişkin ise, birleşme sözleşmesinin akdedildiği (veya birleşme taslağının hazırlandığı) tarihten önceki üç ayı kapsayan bir bilançonun (ara bilanço) düzenlenmesi öngörülmüştür (UmwG § 63 Abs. 1 Nr. 3). Yine Alman Hukukunda da - yukarıda anılan Yönergelerde ve Türk Hukukunda olduğu gibi - birtakım kolaylıklar öngörülmüştür. Aynı düzenleme bölünme işlemleri bakımından da geçerlidir (UmwG §125).

II. Yeniden Yapılandırma İşlemlerinde Ara Bilanço Düzenleme Yükümlülüğünün Doğduğu Haller

A. Birleşme Sözleşmesinin İmzalandığı Tarih ile Bilanço Günü Arasında Altı Aydan Fazla Zamanın Geçmesi

Ara bilanço çıkarılmasını zorunlu kılan ilk hal, bilanço günü ile yeniden yapılandırma sözleşmesinin²⁶ imzalandığı tarih arasında altı aydan fazla bir sürenin geçmiş olmasıdır. Bu düzenlemenin getiriliş amacı, durumu tam olarak görebilmek ve yeniden yapılandırma işlemini hesaben yapılandırabilmek için yeni bir bilançoya duyulan gereksinimdir. Gerçekten de - madde gerekçesinde de açıkça ifade edildiği üzere - faaliyet yılının yarısından fazlasının idrak edilmiş olması, son yıllık bilançodaki değer ve sonuçların yeniden yapılandırma bilançosuna esas kabul edilebilmesi olanağını ortadan kaldırmaktadır. Zira altı ayı aşan faaliyet, eski bilançonun değer ve sonuçlarını olumlu veya olumsuz yönde değiştirmiştir. Dolayısıyla durumu tam olarak görebilmek ve yeniden yapılandırma işlemini hesaben yapılandırabilmek için, yeni bir bilançoya gereksinim vardır.

Bu bağlamda belirtmek isteriz ki, her ne kadar TTK m. 144 gerekçesinde yıllık bilançodan bahsedilmekte ise de TTK m. 144 hükmünün (veya TTK m. 165 ya da

²⁵ Bundesgesetz über die Umwandlung von Handelsgesellschaften, vom 28. Oktober 1994 (BGBl. I S. 3210, 1995 I S. 428). Bundan böyle UmwG olarak anılacaktır.

²⁶ Birleşme ve bölünme işlemlerinde altı aylık sürenin hesaplanmasında yeniden yapılandırma sözleşmesinin/planının akdedildiği tarih esas alınırken, tür değiştirme işlemlerinde tür değiştirme raporunun düzenlendiği tarih esas alınmaktadır. Doktrinde bu farklılığın kanun koyucunun hatasından kaynaklandığı ileri sürülmektedir; KENDİGELEN, Abuzer, **Yeni Türk Ticaret Kanunu, Değişiklikler, Yenilikler ve İlk Tespitler**, 3. Bası, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2016, s. 162, dpn 74. İsviçre doktrinde aynı yönde bkz. GLANZMANN, s. 125 (Yazar bu görüşünü, tür değiştirme işlemlerinde de değişim oranının tayini için tür değiştirme planının düzenlendiği tarihin esas alınmasına dayandırmaktadır; age, s. 125).

184) uygulama alanı bulması için dikkate alınması gereken bilanço mutlaka son yıllık bilanço olmak zorunda değildir; en son düzenlenen bilançonun dikkate alınması yeterlidir. En son düzenlenen bilanço bir ara bilanço da olabilir²⁷.

Yukarıda belirtildiği üzere, ara bilanço çıkarılmasını zorunlu kılan bu ilk halde, bilanço günü ile yeniden yapılandırma sözleşmesinin imzalandığı tarih arasında altı aydan fazla bir sürenin geçmiş olması aranmaktadır. Altı aylık sürenin tespitinde yönetim organı tarafından yeniden yapılandırma sözleşmesinin imzalandığı tarih belirleyici olup, yeniden yapılandırma kararının alındığı tarih ya da yeniden yapılandırma işleminin ticaret siciline tescil edildiği tarih önem taşımamaktadır.

Yeniden yapılandırma işlemleri bakımından TTK'da öngörülen²⁸ altı aylık süre Birleşme Yönergesi ile Bölünme Yönergesi'nde öngörülen sürelerle de uyumludur. Öte yandan kanun koyucu, iç kaynaklardan sermaye artımına ilişkin 462. maddenin 2. fıkrasında da altı aylık bir süre öngörmek suretiyle TTK bütününde ara bilanço bakımından bir uyum yaratmıştır.

B. Son Bilançonun Çıkarılmasından Sonra, Yeniden Yapılandırmaya Katılan Şirketlerin Malvarlıklarında Önemli Değişikliklerin Meydana Gelmesi

Ara bilanço düzenlenmesini zorunlu kılan bir diğer hal, son bilançonun çıkarılmasından sonra, yeniden yapılandırmaya katılan şirketlerin malvarlıklarında önemli değişikliklerin meydana gelmesidir. Bu kriter, Birleşme Yönergesi ile Bölünme Yönergesi'nde bulunmamaktadır. Öte yandan, her ne kadar kanunda “birleşmeye/bölünmeye katılan şirketler” bir ara bilanço çıkarmakla yükümlü tutulmuş olsa da, yeniden yapılandırma işlemine katılan şirketlerden hangisinin bilançosu kanunda öngörülen iki kriterden birini karşılıyorsa, o şirketin ara bilanço düzenlemesi gerekir. Bir diğer ifadeyle, yeniden yapılandırma işlemine katılan şirketlerden sadece birinin malvarlığında önemli değişiklikler meydana gelirse, yalnızca o şirket ara bilanço düzenlemekle yükümlüdür²⁹.

Kanun koyucu “malvarlıklarında önemli değişiklikler” kavramını tanımlamamakla birlikte, bu ifadeden yeniden yapılandırma işleminin finansal şartlarını (değişim oranı, devralan şirket tarafından gerçekleştirilen sermaye artırımını çerçevesinde getirilen sermaye) etkileyen değişikliklerin anlaşılması

²⁷ VOGEL et al., Art. 58 N 6.

²⁸ Bkz. birleşme bakımından m. 144, bölünme bakımından m. 165 ve tür değiştirme bakımından m. 184.

²⁹ İsviçre Hukukunda bir görüş devralan şirketin TTK m. 11 hükmünün (veya TTK m. 165 ya da 184) muhatabı olmadığı; devralan şirketin hiçbir zaman ara bilanço düzenleme zorunluluğu bulunmadığı yönündedir; ALBRECHT, in: **Zürcher Kommentar zum Fusionsgesetz**, Art. 11 N 21. Bize göre kanun koyucu açıkça “birleşmeye katılan şirketler”den (TTK m. 144) ve “bölünmeye katılan şirketler”den (TTK m. 165) bahsettiği için bu görüşün kabul edilmesi mümkün değildir.

gerekir³⁰. Bu bağlamda “önemli değişiklik” yeniden yapılandırma işleminin her iki tarafı açısından da gözetilmesi gereken bir husustur³¹. Keza sadece olumsuz değişiklikler değil aynı zamanda olumlu değişiklikler de dikkate alınmalıdır³². Madde gerekçesinde, malvarlığında önemli değişikliklere birkaç örnek verilmiş olup, bu örnekler arasında bir kooperatifte çok sayıda ortağın çıkması, şirketin faaliyet yılı zararının anormal derecede artması, büyük bir tesisin satılması gibi haller yer almaktadır. Benzer şekilde *Botschaft*'da da bir kooperatif şirketin birleşmesinden önce birçok kooperatif ortağının kooperatif şirketten çıkmaları ve ortaklık paylarının ödenmesini talep etmeleri, dolayısıyla sermayenin önemli ölçüde azalmasına yol açmaları örnek gösterilmiştir³³. İsviçre doktrininde *Böckli*, bir şirketin özsermayesinin son bilanço tarihi itibarıyla yüzde on veya daha fazla bir oranda artmasına veya azalmasına yol açan bir değişikliğin önemli bir değişiklik olarak addedilmesi gerektiğini savunmaktadır³⁴. Yeni yatırımlar veya yeni iktisaplar da önemli değişikliklere örnek gösterilebilir. Kısmi bölünen şirket bakımından önemli malvarlığı değişiklikleri bölünen/devredilen malvarlığı değerleri üzerinde meydana gelebileceği gibi, kısmi bölünen şirket uhdesinde kalacak malvarlığı üzerinde de meydana gelebilir³⁵. Keza ara bilançodan örneğin birleşmeye katılan şirketlerden birinin sermayesini yitirmiş veya borca batık olduğu ortaya çıkarsa, söz konusu birleşme ancak kurtarıcı birleşmeler bakımından Kanunda yer alan şartlara (TTK m. 139) uyulması halinde geçerli olacaktır³⁶. Buna karşılık kâr payı dağıtımları veya aktiflerin bilanço değerleriyle veya benzer değerlerle satışında söz konusu satışın aktiflerde yüzde ondan fazla değişikliğe yol açmaması, TTK m. 144 (veya TTK m. 165 ya da 184) anlamında “malvarlığında önemli değişiklikler” olarak kabul edilmeyecektir³⁷.

Bize göre “malvarlıklarında önemli değişiklikler” kavramının tanımlanmasında TK m. 150 hükmünden faydalanılması isabetli olur. Her halde bir değişikliğin önemli olup olmadığı ya da hangi oranı aşan değişikliklerin önemli sayılıp sayılmayacağına dair son tahlilde yönetim organına aittir³⁸.

Küçük ve orta ölçekli bir şirket TK m. 171/2 hükmüne istinaden inceleme hakkından vazgeçmiş olsa bile, TK m. 165/2 hükmünde yer alan şartlardan birinin mevcudiyeti halinde yine de ara bilanço düzenlemekle yükümlü olacaktır. Zira ara

³⁰ GOZZI, s. 134.

³¹ Bölünmeler bakımından bkz. DEMİR, Koray, **Türk Ticaret Kanunu Hükümlerine Göre Şirketlerin Bölünmesi**, Beta Yayınevi, İstanbul 2017, s. 91, 92.

³² ALBRECHT, in: **Zürcher Kommentar zum Fusionsgesetz**, Art. 11 N 20; VOGEL et al., Art. 11 N 9; BÖCKLI, §3 N 81.

³³ Botschaft zum Bundesgesetz über Fusion, Spaltung, Umwandlung und Vermögensübertragung, s. 4405.

³⁴ BÖCKLI, §3 N 81. Benzer yönde bkz. TRIGO TRINDADE: in: *Com LFus*, Art. 11 N 20; VOGEL et al., Art. 11 N 9.

³⁵ VOGEL et al., Art. 35 N 14.

³⁶ BOMMER, **Fusionsgesetz - Stämpflis Handkommentar**, Art 11 N 6.

³⁷ ALBRECHT, in: **Zürcher Kommentar zum Fusionsgesetz**, Art. 11 N 20.

³⁸ GLANZMANN, s. 127; VOGEL et al., Art. 11 N 9; ALBRECHT, in: **Zürcher Kommentar zum Fusionsgesetz**, Art. 11 N 20.

bilanço düzenleme zorunluluğu sadece ortakların değil aynı zamanda alacaklıların da korunmasına hizmet etmektedir³⁹. Keza TTK'da herhangi bir istisna yer almadığı için, grup şirketleri arasında gerçekleşen kolaylaştırılmış birleşmelerde de (TTK m. 155-156) gereğinde ara bilanço düzenleme yükümlülüğü doğacaktır⁴⁰.

Yeniden yapılandırmaya katılan şirketin malvarlığında ortaya çıkan önemli değişiklik, birleşme sözleşmesinin imzalandığı tarih ile bu sözleşmenin genel kurulda onaya sunulacağı tarih arasında meydana gelirse, TTK m. 150 uyarınca bu değişikliğin yönetim organı tarafından ilgili şirketin genel kuruluna ve birleşmeye katılan diğer şirketlerin yönetim organlarına bildirilmesi de gerekecektir.

Son olarak belirtelim ki İsviçre doktrininde bir görüş, bazı hallerde yeniden yapılandırmaya katılan bir şirketin malvarlığı artmadan veya azalmadan bilanço yapısının önemli değişikliklere uğrayabileceğini, dolayısıyla bu hallerde de ara bilanço düzenleme yükümlülüğü bulunduğunu ileri sürmekte ve örnek olarak bilanço zararının giderilmesi amacıyla yedek akçelerin çözülmesi veya açıklayıcı (basit) sermaye azaltımı yapılması⁴¹ ya da bedelsiz pay ihracı hallerini göstermektedir⁴². Kanaatimizce kanun koyucu açıkça yeniden yapılandırmaya katılan şirketlerin *malvarlıklarında* meydana gelen önemli değişikliklerden bahsettiğinden, ilgili şirketin malvarlıksal durumunda olumlu veya olumsuz yönde herhangi bir değişikliğe yol açmayan olguların ara bilanço düzenlenmesi ihtiyacı doğurması gerekir⁴³.

C. Ara Bilanço Düzenleme Yükümlülüğüne Aykırılığın Yaptırımı

Yeniden yapılandırmaya katılan şirketlerin ara bilanço çıkarma yükümlülüklerine aykırı davranmalarının (örn. ara bilançoğu hiç çıkarmamalarının ya da bağımsız denetime tâbi şirketlerde denetçi tarafından, diğer şirketlerde ise yönetim kurulu

³⁹ BAHAR, Rashid, in: **Commentaire LFus** (Ed. Henry Peter/Rita Trigo Trindade), Zürich 2005, Art. 35, N 5; VOGEL et al., Art. 11 N 2.

⁴⁰ İsviçre Hukukunda [FusG Art. 23, 24] aynı yönde bkz. GLANZMANN, s. 127. Aksi görüş için bkz. VOGEL et al., Art. 11 N 5.

⁴¹ Bu azaltım türü, bilanço zararının kapatılmasına yönelik olup, bu azaltım fiilen var olan azaltmayı açıklamaktadır. Bu tür sermaye azaltımının “basit” olarak adlandırılmasının sebebi, TTK m. 474/2 uyarınca yönetim kurulunun alacaklılara çağrıda bulunmaktan imtina edebilmesidir. Bu azaltım türü hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. TEKİNALP, Ünal, **Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku, - Anonim ve Limited Ortaklıklar, Tek Kişi Ortaklığı, Ortaklıklar Topluluğu, Birleşme, Bölünme, Tür Değiştirme**, 4. Bası, Vedat Kitabevi, İstanbul 2015, § 9 N 9-106. Ayrıca bkz. PULAŞLI, Hasan, **Şirketler Hukuku Genel Esaslar**, 6. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara 2020, § 25 N 6; ÇAĞLAR, Hayrettin, **Anonim Şirketlerde Esas Sermayenin Azaltılması**, Turhan Kitabevi, Ankara 2010, s. 37; DEMİR, Koray, **Özel Esas Sözleşme Değişiklikleri: Şarta Bağlı Sermaye Artırımı ve Esas Sermayenin Azaltılması**, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2020, s. 106.

⁴² GLANZMANN, s. 127; ALBRECHT, in: **Zürcher Kommentar zum Fusionsgesetz**, Art. 11 N 20.

⁴³ İsviçre doktrininde aynı yönde bkz. VOGEL et al., Art. 11 N 9.

tarafından onaylanmamış olmasının⁴⁴) hukuki sonuçlarına da değinmek gerekmektedir. Gerçekten de uygulamada yeniden yapılandırmaya katılan şirketlerin malvarlıklarında meydana gelen önemli değişikliklerin ticaret sicilinde görevli memurlar tarafından anlaşılması genellikle mümkün olmadığından, ara bilanço düzenleme yükümlülüğünün ihlaline rağmen yeniden yapılandırma işleminin tescili pekâlâ gerçekleşebilir⁴⁵. Bu durumda, yeniden yapılandırma kararının iptali talep edilebilir⁴⁶. Ayrıca yeniden yapılandırmaya katılan şirketlerin ortakları, ara bilançonun düzenlenmemiş olmasının değişim oranının tespitini olumsuz yönde etkilediğinden bahisle, denkleştirme davası (TTK m. 191) açabilirler. Nihayet yeniden yapılandırma sözleşmesinin/planının güncel bir ara bilançoya dayanmadığından bahisle yönetim kurulu üyelerinin sorumluluğu da gündeme gelebilir.

III. Yeniden Yapılandırma İşlemlerinde Düzenlenen Ara Bilançonun Özellikleri ve TTK'da Düzenlenen Diğer Ara Bilançolardan Farkı

A. Yeniden Yapılandırma İşlemlerinde Düzenlenen Ara Bilançonun Özellikleri

Kanun koyucu TTK m. 144 (veya TTK m. 165 ya da 184) uyarınca düzenlenecek ara bilanço yılbaşı bilançoyla ilişkin ilkelere tâbi tutmuştur. Buna göre söz konusu ara bilanço açık ve anlaşılır olmalı (TTK m. 69/1-(b)), Türkçe ve Türk Lirası ile düzenlenmeli (TTK m. 70). Öte yandan yıllık bilanço bakımından kanun koyucu, fiili veya hukuki duruma aykırı olmadıkça, değerlemelerde işletme faaliyetinin sürekliliğinden hareket edilmesini öngördüğünden [TTK m. 78/1-(b)], TTK m. 144 (veya TTK m. 165 ya da 184) uyarınca düzenlenecek ara bilanço da işletmenin devamlılığı esasına göre düzenlenmektedir⁴⁷.

Bununla birlikte kanun koyucu ara bilançonun çıkarılması bakımından birtakım kolaylıklar öngörmüştür. Öncelikle kanun koyucu bölünmeye katılan şirketleri fizikî envanter⁴⁸ çıkarmaktan muaf tutmuştur. Bir başka deyişle, malvarlığı

⁴⁴ Bkz. birleşme bakımından TSY m. 126, bölünme bakımından TSY m. 128 ve tür değiştirme bakımından TSY m. 130.

⁴⁵ von der CRONE, Hans Caspar/GERSBACH, Andreas/ KESSLER, Franz J./von der CRONE, Brigitte/INGBER, Karin, **Das Fusionsgesetz**, 2. Aufl., Zürich 2017, Art. 11 N 10.

⁴⁶ *Demir*, bu durumda eğer ara bilanço usulüne uygun olarak çıkarılmış olsaydı dahi bölünme kararı alınır, usulsüzlük bölünme kararını etkiler ölçüde değildir denilebiliyorsa, mahkemenin iptal davasını reddetmesi gerektiği görüşündedir; DEMİR, **Bölünme**, s. 94.

⁴⁷ Bu bağlamda belirtmek gerekir ki, ara bilançonun tarihi taraflarca serbestçe belirlenebilir; ALBRECHT, in: **Zürcher Kommentar zum Fusionsgesetz**, Art. 11 N 23.

⁴⁸ TTK m. 66/1 gerekçesinde envanterin, belli bir zamanda, bir işletmenin aktifleri ve pasifleri ve bunların kanunen öngörülen ölçütlere göre yapılmış değerlemeleri bağlamında “nesi var-nesi yok” anlamına gelen teknik bir terim olduğu, envanterin kısaca işletmenin aktif ve pasifini değerleriyle gösteren liste anlamına geldiği ifade edilmiştir. TTK m. 66/1 uyarınca her tacir, ticari işletmesinin açılışında, taşınmazlarını, alacaklarını, borçlarını, nakit parasının tutarını ve diğer varlıklarını eksiksiz ve doğru bir şekilde gösteren ve varlıkları ile borçlarının değerlerini teker teker belirten bir envanter çıkarmakla yükümlüdür.

unsurlarının ölçme, sayma, tartma ve sair yollarla belirlenmesine gerek yoktur⁴⁹. Bu kolaylık özellikle büyük antrepoları olan şirketler (dış ticaret sermaye şirketleri) açısından önem arz etmektedir⁵⁰.

Öte yandan kanun koyucu son yıllık bilançodaki değerlemelerin ara bilançoya alınmasına olanak tanımak suretiyle aktiflerin değerlemesini kolaylaştırmış ve değerlemenin tek tek yapılması ihtiyacını ortadan kaldırmıştır. Son yıllık bilançoda kabul edilmiş bulunan değerlemelerin *sadece* ticari defterlerdeki hareketler ölçüsünde değiştirilmesi yeterlidir. Bu ölçüyü aşan müdahaleler ara bilançoyu geçersiz hale getirir⁵¹. Bununla birlikte amortismanlar, değer düzeltmeleri ve karşılıklar ile ticari defterlerden anlaşılmayan önemli değer değişiklikleri her halde dikkate alınmalıdır. Söz konusu kolaylıklar gerek Birleşme Yönergesi ve Bölünme Yönergesi gerekse Alman Hukukundaki düzenleme (UmwG § 63 Abs. 2) ile uyum içindedir.

B. Yeniden Yapılandırma İşlemlerinde Düzenlenen Ara Bilançonun Borca Batıklık Bilançosundan Farkı

TTK'da yeniden yapılandırma işlemleri dışında ara bilanço düzenlenmesini öngören bir diğer hüküm, sermayenin kaybı ve borca batıklığı düzenleyen 376. maddedir. Gerçekten de anılan maddenin borca batıklığı düzenleyen 3. fıkrası uyarınca; şirketin borca batık durumda bulunduğu şüphesini uyandıran işaretler varsa, yönetim kurulu, aktiflerin hem işletmenin devamlılığı esasına göre hem de muhtemel satış fiyatları üzerinden bir ara bilanço çıkartmakla yükümlü tutulmuştur. "Borca batıklık bilançosu" olarak bilinen bu bilanço, TTK m. 376 gereği borca batıklığın tespiti amacıyla düzenlenen bilançodur:

Borca batıklık bilançosu, borca batıklığın tespiti amacıyla düzenlenen bir ara bilançodur. Bu bilanço hem işletmenin devamlılığı esasına göre hem de aktiflerin muhtemel satış fiyatları üzerinden çıkarılmalıdır. Bir başka deyişle, TTK m. 376/3 uyarınca iki tip ara bilanço çıkarılmalıdır. Böylece şirketin devamı durumunda aktiflerin borçları karşılayıp karşılamadığının tespitinin yanı sıra, şirket bilanço tarihi itibarıyla tasfiye edilirse aktiflerin satış fiyatlarının borçları karşılayıp karşılamadığı da tespit edilebilecektir⁵². İşletmenin devamlılığı esasına göre çıkarılan bilançoda, aktifler işletme bütünlüğü içinde makul bir öngörüye dayalı olarak değerlendirilmişken, aktiflerin muhtemel satış fiyatları üzerinden çıkarılan bilançoda, aktifler bilançonun düzenlendiği tarihteki güncel (cari) satış fiyatlarına

⁴⁹ POROY, Reha/TEKİNALP, Ünal/ÇAMOĞLU, Ersin, **Ortaklıklar Hukuku C. 1**, 13. Bası, Vedat Kitabevi, İstanbul 2014, s. 124; TEKİNALP, **Sermaye Ortaklıkları**, § 24 N 24-59.

⁵⁰ ALBRECHT, in: **Zürcher Kommentar zum Fusionsgesetz**, Art. 11 N 24.

⁵¹ POROY/TEKİNALP/ÇAMOĞLU, s. 124; TEKİNALP, **Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku**, § 24 N 24-59.

⁵² KARAMAN COŞGUN, Özlem, "Anonim Şirketlerde Sermaye ve Kanuni Yedek Akçeler Toplamının Belirli Oranlarda Kaybı ve Borca Batıklık Hali, Alınması Gereken Önlemler, Çözüm Önerileri", **Sermaye Şirketleri Hukukunda Güncel Gelişmeler Sempozyumu**, İstanbul 2020, s. 219.

göre değerlendirilmiştir⁵³. Bu sebeple işletmenin devamlılığı esasına göre çıkarılan bilanço dinamik bilanço iken, aktiflerin muhtemel satış fiyatları üzerinden çıkarılan bilanço statik bilançodur⁵⁴.

TTK m. 376/3 hükmünün gerekçesinde, iki bilanço çıkarılmasının çeşitli yararları bulunduğu, varlıkların olası satış değerlerine göre çıkarılan bilançonun şirketin iflâsı için yönetim kurulunun mahkemeye başvurmasına gerek olup olmadığına ortaya konacağı, işletmenin devamlılığı esasına göre hazırlanan bilançonun ise faaliyetine devam edecek bir işletme esas alınarak hazırlandığı, böyle bir değerlendirmenin şirketin borca batık olmasına rağmen bazı olgular, beklentiler, etkisini yitiren sebepler dolayısıyla şirketin yaşama ümidinin var olup olmadığına da ortaya konacağı ifade edilmiştir⁵⁵.

Görüldüğü üzere kanun koyucu bir diğer ara bilanço türü olan borca batıklık bilançosunu yıllık bilançodan farklı bir değerlendirme ilkesine tâbi tutmuştur. Kanaatimizce ara bilançonun da borca batıklık bilançosunun tâbi olduğu değerlendirme ilkelerine göre çıkarılması daha isabetli olurdu. Gerçekten de bir birleşme çerçevesinde, son bilançonun çıkarılmasından sonra, devrolunan şirketin malvarlığında önemli değişiklik niteliğinde bir azalma meydana gelirse, ara bilançonun hem işletmenin devamlılığı esasına göre hem de aktiflerin muhtemel satış fiyatları üzerinden çıkarılması halinde, devrolunan şirketin malvarlıksal durumu hakkında daha net bir resim ortaya çıkacaktır. Bir başka deyişle, anılan ihtimalde, devrolunan şirketin aktiflerinin (işletmenin devamlılığı esasına göre çıkarılacak bir ara bilanço aracılığıyla) kaydi değerlerinin yanı sıra (aktiflerin muhtemel satış fiyatları üzerinden çıkarılacak bir ara bilanço aracılığıyla) rayiç değerlerinin de bilinmesi, devrolunan şirketin gerçeğe uygun değerinin tespiti, takiben taraflarca değişim oranının sağlıklı bir şekilde tayini bakımından daha isabetli olacaktır.

IV. Yeniden Yapılandırma İşlemlerinde Ara Bilanço Düzenleme Yükümlülüğüne İlişkin Bazı Tespitler ve Çözüm Önerileri

Bu bağlamda tartışılması gereken ilk konu, kayıtlı sermaye sistemini benimsemiş anonim şirketlerde son yıllık bilançonun çıkarılmasından sonra gerçekleştirilen bir sermaye artırımının önemli değişiklik sayılıp sayılmayacağı ve dolayısıyla ara bilanço düzenleme yükümlülüğüne yol açıp açmayacağıdır. İsviçre doktrininde, artırım miktarı, şirketin artırımdan önceki özsermayesi ile karşılaştırıldığında,

⁵³ TÜRK, Ahmet, “Anonim Ortaklıkta Borca Batıklık ve İflasın Ertelenmesi Konusunda 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu ve Yürürlük Kanunu İle Getirilen Yenilik ve Değişiklikler”, **Batider**, C. 32, S. 1, 2016, s. 16, 17.

⁵⁴ TÜRK, **Yenilik ve Değişiklikler**, s. 18. Dinamik ve statik bilanço arasındaki farklar için bkz. TEKİNALP, **Bilanço**, 69 vd.; TÜRK, **Sermaye Kaybı**, s. 246 vd.; KARAYALÇIN, s. 45.

⁵⁵ Madde gerekçesinde ayrıca işletmenin devamlılığı esasına göre hazırlanan bilanço neticesinde örneğin bir şirketin kuruluşunun ilk yıllarında yaptığı yatırım dolayısıyla borca batık olmasına karşılık ileriki yıllarda kâr elde etme olasılığının yüksek olması dolayısıyla uzman bir işletmeci tarafından farklı değerlendirilebileceğine, bu tür bir değerlemenin yatırımların sonuçlarını da hesaba katacağına işaret edilmiştir.

şirketin malvarlıksal durumunda belirgin bir değişiklik yaratmıyorsa, ara bilanço düzenlenmesine gerek olmadığı ileri sürülmektedir⁵⁶. Bize göre bu ihtimalde ara bilanço düzenlenmesine gerek olmamalıdır. Zira kayıtlı sermaye sistemini benimseyen bir şirketin yönetim kurulu ancak esas sözleşmede belirlenen kayıtlı sermaye tavanını aşmayacak şekilde artırımda bulunabilir (TTK m. 460). Hal böyleyken, örneğin devrolunan şirket kayıtlı sermaye sistemini benimsemişse, devralan şirket, devrolunan şirket yönetim kurulunun, esas sözleşmede belirtilen yetki süresi zarfında⁵⁷, tavan sermayeye kadar artırım yapabileceğini bilecek, dolayısıyla taraflarca değişim oranı saptanırken bu husus dikkate alınacaktır. Bu sebeple bize göre başlangıç (ya da yerine göre çıkarılmış) sermaye ile tavan sermaye arasında yapılacak artırımlar önemli değişiklik olarak kabul edilmemelidir.

Tartışılması gereken bir diğer konu, TTK m. 144 (veya TTK m. 165 ya da 184) çerçevesinde ara bilançonun yanı sıra gelir tablosunun da düzenlenmesi gerekip gerekmediğidir. Bilindiği üzere gelir tablosu, TTK m. 68/2 uyarınca tacirin hazırlamakla yükümlü olduğu bir tablo olup, bilanço ile gelir tablosu, yılsonu finansal tablolarını oluşturmaktadır (TTK m. 68/3). Gelir tablosu işletmenin gelir ve gider kalemlerinden oluşmaktadır⁵⁸. İsviçre doktrininde bir görüş, değişim oranının (veya birleşmede ayrılma akçesinin) tespiti için başvuru değerlemelerin daha ziyade gelir tablosuna dayandığından bahisle, TTK m. 144'ün muadili olan FusG m. 11'de böyle bir zorunluluk bulunmamakla birlikte, ara bilançonun yanı sıra gelir tablosunun da düzenlenmesi gerektiği yönündedir. Bu görüş uyarınca, ara bilançonun düzenlenmesi aynı zamanda gelir tablosunun düzenlenmesini de zorunlu kılmaktadır⁵⁹. Bu görüş Türk Hukukunda yalnızca Türkiye Muhasebe Standartları/Türkiye Finansal Raporlama Standartları'nı ('TMS/IFRS')⁶⁰ uygulamak zorunda olan veya isteğe bağlı olarak uygulayan şirketler bakımından bir anlam ifade edebilir. Şöyle ki; Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu'nun ('KGK') TMS Uygulama Kapsamına İlişkin 21.08.2014 tarihli ve 01/26 sayılı kararına⁶¹ ekli 1 sayılı listede yer alan kurum, kuruluş ve işletmeler TMS/IFRS'ye göre finansal tablo hazırlamak zorundadır. Böylece TMS/IFRS'yi uygulamakla yükümlü olan

⁵⁶ VOGEL et al., Art. 11 N 9a; ALBRECHT, in: **Zürcher Kommentar zum Fusionsgesetz**, Art. 11 N 20.

⁵⁷ Bkz. Halka Açık Olmayan Şirketlerde Kayıtlı Sermaye Sistemine İlişkin Esaslar Hakkında Tebliğ (RG9.10.2012, S. 28446), m. 5/3-(b).

⁵⁸ AKSU ÖZKAN, s. 287.

⁵⁹ GOZZI, s. 134, 135; BÖCKLI, §3 N 81; von der CRONE et al., Art. 11 N 181; GLANZMANN, s. 128. Hatta bazı yazarlar ayrıca bir "gelir tablosu eki"nin düzenlenmesi gerektiği görüşündedir; BÖCKLI, §3 N 81; TRIGO TRINDADE: in: **Com LFus**, Art. 11 N 32. Aksi görüş için bkz. VOGEL et al., Art. 11 N 15.

⁶⁰ İki farklı isimde standart bulunmasının sebebi, Uluslararası Muhasebe Standartları Komitesi tarafından yayımlanan standartların KGK tarafından ilk başta "Uluslararası Muhasebe Standartları" şeklinde çevrilerek yayımlanmış olması, daha sonra KGK'nın bunları yenileyerek Uluslararası Finansal Raporlama Standartları'na çevirmekte olmasıdır; AKSU ÖZKAN, s. 66.

⁶¹ RG 26.08.2014, S. 29100.

şirketler ile 2018/11597 sayılı Bağımsız Denetime Tâbi Şirketlerin Belirlenmesine Dair Karar⁶² kapsamında bağımsız denetime tâbi tutulan şirketler örtüşmemektedir. Anılan ekli 1 sayılı listede yer almayan kurum, kuruluş ve işletmeler ise TMS/TFRS’yi uygulamak zorunda olmamakla birlikte, söz konusu standartları isteğe bağlı olarak uygulayabilirler. Öte yandan bağımsız denetime tâbi olup TFRS’yi uygulamak zorunda olmayan (ve isteğe bağlı olarak da uygulamayan) kurum, kuruluş ve işletmeler, finansal tablolarını, “Büyük ve Orta Boy İşletmeler İçin Finansal Raporlama Standardı Hakkında Tebliğ”⁶³ ekinde yer alan BOBİ FRS’ye uygun olarak düzenleyeceklerdir. Nihayet yukarıdaki kapsama dahil olmayan kurum, kuruluş ve işletmeler (KGK tarafından bir standart yayımlanana kadar) finansal tablolarını 1. Sıra Nolu Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği’ne⁶⁴ (‘MSUGT’) göre hazırlayacaklardır. Şüphesiz söz konusu kurum, kuruluş ve işletmeler isteğe bağlı olarak TFRS’yi ya da BOBİ FRS’yi uygulayabilirler⁶⁵. Görüldüğü üzere, standartları (yani TFRS’yi ya da BOBİ FRS’yi) uygulamayan şirketler tarafından hazırlanan gelir tablosu MSUGT’ne göre hazırlanan geleneksel gelir tablosu olup, bu tabloda sadece gerçekleşmiş olan gelir ve giderler raporlandığından, geleneksel gelir tablosu finansal tablo kullanıcılarına eksik bilgi sunmaktadır. Oysa TMS/TFRS’yi uygulayan şirketlerin hazırlamakla yükümlü oldukları gelir tablosu, belli bir dönemde elde edilen ancak kar veya zararda gösterilemeyen bazı gelir ve gider unsurlarının gösterilmesini sağlayan kapsamlı gelir tablosudur⁶⁶. Bir başka deyişle, kapsamlı gelir tablosunda geleneksel gelir tablosunda yer almayan unsurlar bulunmaktadır.

Tartışılması gereken bir diğer konu da, İsviçre/Türk Hukukunda yeniden yapılandırma sonrası proforma bilanço düzenleme zorunluluğunun bulunmamasıdır. İsviçre doktrininde bir görüş, yıllık ve ara bilançonun çok sınırlı bir amaca hizmet ettiği için bahisle bir proforma bilanço düzenlenmesi gerektiğini savunmaktadır. Bu görüş uyarınca, alacaklıların teminat isteminde bulunup bulunmama konusunda karar almaları bakımından yıllık ve ara bilanço bir dayanak oluşturmamaktadır. Bilançonun bu amaca hizmet etmesi ve böylece alacaklıların etkili bir şekilde korunması için bir proforma bilanço düzenlenmesi gerekmektedir⁶⁷. Kanaatimizce Türk Hukukunda halka kapalı anonim ortaklıklar bakımından yeniden yapılandırma sonrası bir bilanço çıkarılması isabetli olur. Böylece yeniden yapılandırmaya katılan şirketlerin ortakları, yeniden yapılandırmaya katılan şirketlerin yeniden yapılandırma işleminin tamamlanmasından sonraki durumunu net bir şekilde görebileceklerdir. Kaldı ki taraflardan en az birinin halka açık ortaklık olduğu yeniden yapılandırma işlemleri bakımından uygulama alanı bulan II-23-2 sayılı Birleşme ve Bölünme

⁶² Bakanlar Kurulu Kararı, 26.03.2018, S. 2018/11597.

⁶³ RG 29.07.2017, S. 30138.

⁶⁴ RG 26.12.1992, S. 21477/Mükerrer.

⁶⁵ Bu konuda ayrıntılı bilgi için bkz. AKSU ÖZKAN, s. 53 vd.

⁶⁶ AKSU ÖZKAN, s. 288, 289.

⁶⁷ GLANZMANN, s. 125.

Tebliğine⁶⁸ göre, birleşme sonrası tahmini açılış bilançosu çıkarılması gerekmektedir (m. 8/2-(e)).

Akla gelen bir diğer konu, sermaye piyasası mevzuatı gereği ara dönem finansal rapor düzenleme yükümlülüğüne tâbi şirketlerin ayrıca bir ara bilanço çıkarmakla yükümlü olup olmadıklarıdır. Şöyle ki; Sermaye Piyasasında Finansal Raporlamaya İlişkin Esaslar Tebliği⁶⁹ uyarınca bazı işletme ve kuruluşlar⁷⁰ üç, altı ve dokuz aylık dönemler itibarıyla ara dönem finansal rapor düzenlemekle yükümlü tutulmuştur (m. 7). Alman Hukukunda bu konuda açık düzenleme bulunmaktadır. Buna göre, Alman Menkul Kıymetler Alım Satım Kanunu'nun (*Wertpapierhandelsgesetz*) 115. maddesi gereği ara dönem finansal rapor çıkarmakla yükümlü olan şirketlerin ayrıca ara bilanço çıkarmalarına gerek görülmemektedir (UmwG § 63 Abs 2). Bu durumda söz konusu ara dönem finansal rapor, UmwG § 63 Abs 2 gereği düzenlenen ara bilançonun yerine geçecektir. Ara dönem finansal rapor düzenleme yükümlülüğüne tâbi şirketler üçer aylık dönemlerde finansal tablo düzenlediklerinden, dolayısıyla bu şirketlerin finansal tabloları kısa aralıklarla güncellendiğinden, TTK'nın yeniden yapılandırma hükümlerinde zımnen öngörülen bilançonun güncelliği ilkesi bu suretle sağlanmış olacaktır. Bu sebeple bize göre Türk Hukukunda halka açık anonim şirketler bakımından da aynı sonuca varılmasında bir sakınca bulunmamaktadır.

V. Sonuç

TTK'da yeniden yapılandırma işlemleri çerçevesinde belirli hallerde (TTK m. 144, 165, 184) ara bilanço düzenleme zorunluluğu getirilmiş ve bu bilançooya yıllık bilanço ilkelerinin uygulanacağı öngörülmüştür. Bununla birlikte söz konusu bilançonun çıkarılmasına yönelik birtakım kolaylıklar sağlanmıştır. Bu kolaylıklar fiziki envanter çıkarılmasına ve aktifler bakımından tek tek değerlendirilmesine gerek olmaması şeklinde özetlenebilir.

Öte yandan TTK'da yeniden yapılandırma işlemleri çerçevesinde ara bilanço düzenlenmesine ilişkin hükümler yalnızca yeniden yapılandırma sözleşmesinin/planının imzalanmasından *önceki* zaman dilimini düzenlemektedir. Buna karşılık, yeniden yapılandırmaya katılan şirketlerin yönetim organlarının, malvarlığında meydana gelen önemli değişikliklerle ilgili karşılıklı bilgi verme yükümlülüğünü düzenleyen TTK m. 150, yeniden yapılandırma sözleşmesinin/planının imzalanmasından *sonraki* zaman dilimini düzenlemektedir. Bir başka deyişle TTK m. 150 hükmünde yeniden yapılandırma sözleşmesinin imzalanması ile bu sözleşmenin genel kurulda onaylanması arasında meydana gelen değişiklikler düzenlenmektedir. İşte TTK'nın 144, 165,

⁶⁸ RG 28.12.2013, S. 28865.

⁶⁹ RG 13.06.2013, S. 28676.

⁷⁰ Bunlar; ihraç ettiği sermaye piyasası araçları bir borsada ve/veya teşkilatlanmış diğer pazar yerlerinde işlem gören işletmeler; yatırım kuruluşları; yatırım ortaklıkları, portföy yönetim şirketleri; ve ipotek finansmanı kuruluşlarıdır

İPEKEL KAYALI/Yeniden Yapılandırma İşlemlerinde Ara Bilanço Düzenleme Yükümlülüğüne İlişkin Bazı Tespit ve Öneriler

184. madde hükümlerinin (ve bu hükümleri tamamlayan 150. madde hükmünün) uygulanmasıyla şirketin mali resminin güncel kılınması, dolayısıyla yeniden yapılandırma kararlarının güncel veriler temelinde alınması sağlanmıştır.

Bununla birlikte TTK'nın 144, 165, 184. madde hükümlerinde düzenlenen ara bilanço bazı açılardan eleştiriye açıktır. Özellikle söz konusu bilançonun yıllık bilanço ilkelerine tâbi olması ve dolayısıyla değerlemenin yalnızca işletmenin devamlılığı esasına göre yapılması kanaatimizce bir eksiklik yaratmaktadır. TTK'nın 144, 165, 184. madde hükümlerinde düzenlenen ara bilançonun da - tıpkı borca batıklık bilançosu gibi - hem işletmenin devamlılığı esasına göre hem de aktiflerin muhtemel satış fiyatları üzerinden çıkarılması yeniden yapılandırmaya katılan şirketlerin ortakları ve alacaklıları açısından daha net bir tablo ortaya çıkaracaktır.

EK BEYAN

Araştırma ve Yayın Etiği İlkelerine Uygun Hareket Edildiğine Dair Metin

Makalenin tüm süreçlerinde İMHFD araştırma ve yayın etiği ilkelerine uygun olarak hareket edilmiştir.

Çıkar Çatışması Bildirimi

Bu çalışmada herhangi bir potansiyel çıkar çatışması bulunmamaktadır.

KAYNAKÇA

AKSU ÖZKAN, Raziye, **Finansal Tabloların Tutulması ve Hukuki Sonuçları**, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2019.

ALBRECHT, Andreas C., in: Frank Vischer et al. (Hrsg.), **Zürcher Kommentar zum Fusionsgesetz**, 2. Aufl., Zürich 2012.

ATALAY, Oğuz, **Borca Batıklık ve İflasın Erteleme**, Güncel Yayınevi, İzmir 2006.

BAHAR, Rashid, in: **Commentaire LFus** (Ed. Henry Peter/Rita Trigo Trindade), Zürich 2005.

BOMMER, Florian, **Fusionsgesetz - Stämpflis Handkommentar**, 2. Aufl., Bern 2015.

ÇAĞLAR, Hayrettin, **Anonim Şirketlerde Esas Sermayenin Azaltılması**, Turhan Kitabevi, Ankara 2010.

DEMİR, Koray, **Özel Esas Sözleşme Değişiklikleri: Şarta Bağlı Sermaye Artırımı ve Esas Sermayenin Azaltılması**, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2020.

DEMİR, Koray, **Türk Ticaret Kanunu Hükümlerine Göre Şirketlerin Bölünmesi**, Beta Yayınevi, İstanbul 2017.

GLANZMANN, Lukas, **Umstrukturierungen: Eine systematische Darstellung des schweizerischen Fusionsgesetzes**, Bern 2008.

GOZZI, Niccolò, **Schutz der Aktionäre bei Fusion und Spaltung gemäss Fusionsgesetz**, Zürich/St. Gallen 2009.

GÖKGÖZ, Ahmet, “İflasın Erteleme ve Borca Batıklık Bilançosunun Çıkarılması”, **Journal of Accounting, Finance and Auditing Studies**, 3/3 (2017), s. 108-131.

KARAMAN COŞGUN, Özlem, “Anonim Şirketlerde Sermaye ve Kanuni Yedek Akçeler Toplamının Belirli Oranlarda Kaybı ve Borca Batıklık Hali, Alınması Gereken Önlemler, Çözüm Önerileri”, **Sermaye Şirketleri Hukukunda Güncel Gelişmeler Sempozyumu**, İstanbul 2020.

KARAMAN COŞGUN, Özlem, **Anonim Şirketin Tasfiyesi**, Adalet Yayınevi, Ankara 2015.

KARAYALÇIN, Yaşar, **Bilanço Hukuku**, 2. Baskı, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü Yayınları, Ankara 1988, s. 42.

KAYAR, İsmail, “Yeni TTK’ya Göre Anonim Şirkette Sermaye Kaybı Ve Borca Batıklığın Tespiti ve Sonuçları”, **Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi**, C. 18, S. 2, 2012, s. 643-658.

KAYAR, İsmail, **Anonim Ortaklıkta Mali Durumun Bozulması ve Alınacak Tedbirler**, Mimoza Yayıncılık, Konya 1997.

KENDİGELEN, Abuzer, **Yeni Türk Ticaret Kanunu, Değişiklikler, Yenilikler ve İlk Tespitler**, 3. Bası, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2016.

KERVANKIRAN, Emrullah, **Anonim Şirketlerin Tasfiyesi**, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2015.

MOROĞLU, Erdoğan, **6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu: Değerlendirme ve Öneriler**, 8. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2016.

ÖKTEM, Seda, “İflasın Ertelemeğinde Borca Batıklık Bilançosu”, **İstanbul Barosu Dergisi**, C. 80, S. 6, 2006, s. 2477-2490.

ÖZTEK, Selçuk, **İflasın Ertelenmesi**, Arıkan Yayınları, Ankara 2007.

POROY, Reha/TEKİNALP, Ünal/ÇAMOĞLU, Ersin, **Ortaklıklar Hukuku C. 1**, 13. Bası, Vedat Kitabevi, İstanbul 2014.

PULAŞLI, Hasan, **Şirketler Hukuku Genel Esaslar**, 6. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara 2020.

SÜMER, Haluk, “Ticari Bilanço ve Borca Batıklık Bilançosu”, **İstanbul Barosu Dergisi**, C. 87, S. 2, 2013, s. 39-53.

TEKİNALP, Ünal, **Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku, - Anonim ve Limited Ortaklıklar, Tek Kişi Ortaklığı, Ortaklıklar Topluluğu, Birleşme, Bölünme, Tür Değiştirme**, 4. Bası, Vedat Kitabevi, İstanbul 2015.

TEKİNALP, Ünal, **Anonim Ortaklığın Bilançosu ve Yedek Akçeleri**, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, İstanbul 1979.

TRIGO TRINDADE, Rita, in: **Commentaire LFus** (Ed. Henry Peter/Rita Trigo Trindade), Zürich 2005.

TÜRK, Ahmet, “Anonim Ortaklıkta Borca Batıklık ve İflasın Ertelenmesi Konusunda 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu ve Yürürlük Kanunu İle Getirilen Yenilik ve Değişiklikler”, **Batider**, C. 32, S. 1, 2016, s. 5-60.

TÜRK, Ahmet, **Anonim Ortaklıkta Sermaye Kaybı ve Borca Batıklığın Hukuki Sonuçları**, Nobel Yayıncılık, Ankara 1999.

von der CRONE, Hans Caspar/GERSBACH, Andreas/KESSLER, Franz J./von der CRONE, Brigitte/INGBER, Karin, **Das Fusionsgesetz**, 2. Aufl., Zürich 2017.

VOGEL, Alexander/HEIZ, Christoph/BEHNISCH, Urs R./SIEBER, Andrea/OPEL, Andrea, **FusG Kommentar**, 3. Aufl., Zürich 2017, Art. 11 N 6.

İPEKEL KAYALI/Yeniden Yapılandırma İşlemlerinde Ara Bilanço Düzenleme Yükümlülüğüne İlişkin Bazı Tespit ve Öneriler

YILMAZ, Berna Burcu, “İflasın Tespiti ve Ertelenmesi Yönünden Borca Batıklık Bilançosu ve İyileştirme Projesi Üzerine Bir İnceleme”, (Yayımlanmamış Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi SBE), 2009.